

Církevní rok

Křesťané přizpůsobili juliánský kalendář církevním potřebám tím, že některé dny označili jako sváteční. Úprava kalendáře se však stala složitější proto, že do rámce roku byl vřazen sedmidenní týden (rok má 52 týdnů a 1 den). Potom nemohou svátky spojené s určitým týdenním dnem připadnout na totéž datum. Tyto svátky se nazývají pohyblivé. Vedle nich byla některá data zasvěcena památce jednotlivých světců. Nejčastěji to byl výroční den světcovy mučednické smrti (obitus) nebo den jeho pohřbu (depositio). Někdy i výročí přenesení světcova těla na jiné místo (translatio), den vyzdvižení jeho ostatků (elevatio) nebo jiná událost ze světcova života, takže jednomu světci může být zasvěceno několik různých dnů – svátky stálé. Až do počátku 7. století byl počet svátků malý. Ale již v kalendáři Karla Velikého je uvedeno poměrně dost světců a od 9. století jejich počet výrazně narůstá. Uctívání světců a mučedníků nebylo všude stejné; vedle obecně rozšířených svátků byly svátky slavené jen v jistých diecézích.

Struktura církevního roku

Církevní rok je symbolickým naznačením hlavních událostí ze života Ježíše Krista. Církevní rok začíná 1. nedělí adventní, která může nejdříve nastat 27. listopadu, nejpozději 3. prosince – svátku Narození Páně (25. prosince) musejí totiž předcházet 4 adventní neděle. 25. prosince – svátek Narození Páně, Natalis Domini (ve středověku často začínal občanský rok).

Případně-li mezi vánoce a 1. ledna neděle – dominica infra octavam Natalis Domini (podle introitu¹ Dum medium silencium)

1. ledna – svátek Obřezání Páně (Circumcisio Domini)

6. ledna svátek Tří králů = Zjevení Páně – Epiphania Domini. Tímto svátkem končí vánoční období.

Mezi Zjevením Páně a 9. nedělí před Velikonocemi může být 1-6 nedělí s označením dominica I post Epiphaniam, dominica II post Epiphaniam, dominica III post Epiphaniam, dominica IIII post Epiphaniam, dominica V post Epiphaniam, dominica VI post Epiphaniam. Před velikonocemi předchází 9 nedělí.

9. neděle před velikonocemi: Devítník, Septuagesima, podle data velikonočních svátků může nastat od 18. ledna do 22. února.

8. neděle před velikonocemi: Sexagesima

7. neděle před velikonocemi: Quinquagesima (neděle masopustní)

Postní období: Období 40 denního postu (Quadragesima)² začíná ve středu před 6. nedělí před velikonocemi. Toto období začíná Popeleční středou – Caput Quadragesime, Caput ieiunii, Dies cinerum a má 6 nedělí.

6. neděle před velikonocemi, 1. neděle postní, Dominica prima Quadragesime, Dominica Invocavit, Invocavit

5. neděle před velikonocemi, 2. neděle postní, Dominica secunda Quadragesime, Dominica Reminiscere, Reminiscere

4. neděle před velikonocemi, 3. neděle postní, Dominica tertia Quadragesime, Dominica Oculi, Oculi, Dominica ante mediam Quadragesimam

3. neděle před velikonocemi, 4. neděle postní, Dominica quarta Quadragesime, Dominica Letare, Letare – bývá pokládána za střed postu, nebo se středem postu nazývá celý týden před touto nedělí). Od 16. století se středopostím nazývá středa před touto nedělí.

¹ Introit – text, nejčastěji biblický, kterým začíná mše.

² Pokud byste počítali od Popeleční středy až po Bílou sobotu včetně, tak vám nevychází období 40 dnů, ale napočítáte jich 46. Je to dáno tím, že neděle křesťanům připomíná Ježíšovo zmrtnýchvstání, a tak se půst nedržel. Když tedy nepočítáme oněch 6 nedělí, tak půst trval skutečně 40 dnů, jak je i v jeho názvu – Quadragesima.

2. neděle před velikonoce, 5. neděle postní, Dominica quinta Quadragesime, Dominica Iudica, Iudica

1. neděle před velikonoce, 6. neděle postní, Dominica sexta Quadragesime, Dominica Palmarum, Palmarum, neděle květná

Květnou nedělí začíná svatý týden, pašijový týden, hebdomada sacra, hebdomada sancta. Jeho vyvrcholením jsou poslední 3 dny – dies lamentacionis, kterými postní období končí:

Zelený čtvrtek = Večeře Páně, feria quinta viridum, feria quinta magna

Velký pátek = Parasceve, dies adoratus, dies passionis lugubris

Bílá sobota, Svatá sobota = sabbatum sanctum, sabbatum magnum, sabbatum luminum

Velikonoční období: Po postu následují velikonoce, Boží hod velikonoční, Pascha, Resurreccio, Pascha resurreccionis. Velikonoční neděle je nejdůležitějším svátkem církevního roku a začíná jí velikonoční období.

Období po velikonočních trvá 6 nedělí, které označujeme dominica prima až dominica sexta post Pascha nebo jejich introity.

Týden po velikonočních: Bílý týden – hebdomada alba.

1. neděle po velikonočních: Dominica prima post Pascha, Průvod, neděle průvodní, Antipascha, Conductus Pasche, Clausum Pasche, v pozdním středověku pak Bílá neděle, Dominica in albis

5. neděle po velikonočních: Dominica quinta post Pascha, Dominica Rogacionum.

Pondělí až středa po ní: dny křížové, Rogaciones

Čtvrtek po dnech křížových = 40. den po velikonočních, Nanebevstoupení Páně – Ascensio Domini

6. neděle po velikonočních: Dominica sexta post Pascha, Dominica infra octavam Ascensionis

Nejbližší neděle po ní: Hod boží svatodušní, Letnice, Pentecoste

Letnicemi končí velikonoční období.

Za týden po Letnicích: Dominica I post Pentecosten, svátek Nejsvětější Trojice, Festum sancte Trinitatis

Ve čtvrtek po Trojici – svátek Božího Těla, festum Corporis Christi

Mezi Letnicemi a 1. nedělí adventní následuje 23-28 nedělí (dominice estatis, dominice estivales), které se označují řadovými čísly nebo podle introitů. Tyto neděle se u nás počítaly až do poloviny 17. století jako neděle po sv. Trojici, pak se označují jako neděle po Letnicích (v nekatolickém prostředí se udrželo počítání po sv. Trojici).